

Etyka

Wymagania edukacyjne dla klas IV - VIII

Cele ogólne:

- Rozpoznawanie elementarnych wartości, wśród których na pierwszym miejscu jest dobro.
- Odróżnianie dobra od zła w zakresie elementarnym.
- Kształtowanie empatii.
- Kształtowanie postawy refleksyjnej wobec omawianych zagadnień dotyczących człowieka, jego najbliższego otoczenia (rodziny, przyjaciół, kolegów, osób starszych, osób niepełnosprawnych itp.), środowiska przyrodniczego, stosunku do własnej natury (uczuć, motywacji itp.) i określonych sytuacji życiowych.

Cele szczegółowe:

Wiedza:

- Wiedza ogólna dotycząca przedmiotu, celu i zakresu etyki.
- Wiedza na temat elementarnych wartości.
- Wiedza na temat praw i obowiązków młodego człowieka wobec siebie i innych.
- Wiedza na temat uczuć, emocji, słabszych i mocniejszych stron własnych oraz innych osób.
- Wiedza na temat obszaru kulturowego, w którym uczeń żyje, wraz z konsekwencjami takimi jak: religia, sztuka, system wartości, przy jednoczesnym uświadamianiu i zaznaczaniu istnienia alternatywnych obszarów i systemów kulturowych
- Wiedza na temat ogólnych problemów moralnych występujących zarówno w najbliższym otoczeniu, jak i w świecie (np. ochrona środowiska naturalnego).

Umiejętności:

- Umiejętność odróżniania dobra od zła.
- Umiejętność identyfikowania dobra i zła w różnych formach (w treściach poszczególnych opowieści – konkretne postacie i ich działania, symbole, przypowieści, przenośnie).
- Umiejętność nazywania elementarnych pojęć moralnych i posługiwania się nimi we właściwych kontekstach (np. sprawiedliwość, wytrwałość, honor, dzielność etyczna, sumienie itp.).
- Umiejętność odróżniania treści etycznych od religijnych.
- Umiejętność rozpoznawania stanów uczuciowych oraz ich następstw (np. złości).
- Umiejętność formułowania prostych wypowiedzi i wniosków związanych z omawianym tematem.
- Umiejętność kulturalnego dyskusowania – wyrażania własnego zdania z użyciem prostej argumentacji oraz słuchania wypowiedzi koleżanek i kolegów, bez przerywania itp.
- Umiejętność poszanowania dla odmiennych postaw i poglądów wyrażanych przez koleżanki i kolegów.
- Umiejętność podejmowania prostych decyzji.

- Umiejętność przewidywania ewentualnych konsekwencji dokonanych wyborów i decyzji, łączenie przyczyny i skutku.

Postawy:

- Wrażliwość na wartości – z dobrem na czele.
- Wrażliwość na dobro i jego przejawy, gotowość do chronienia dobra.
- Budowanie fundamentów własnej hierarchii wartości na miarę rozeznania realnego świata.
- Budowanie poczucia własnej godności, niepowtarzalności i wyjątkowości jako osoby, dostrzeganie i poszanowanie tych samych cech u innych osób.
- Przekonanie o potrzebie doskonalenia się moralnego (np. postawa rycerska).
- Otwartość i wrażliwość na potrzeby innych osób oraz wszelkich istot żywych.
- Wrażliwość na problemy środowiska naturalnego i uświadomienie konieczności chronienia go.
- Przekonanie o słuszności postawy aktywnej, rozszerzonej również na pole działań ogólnospołecznych (np. udział w akcjach charytatywnych).

Treści nauczania:

1. Wstęp – co to jest etyka?

- Narodziny etyki.
- Postępowanie: jak bym postąpił w danej sytuacji. Ocenianie postępowania innych.

Powinność i jej znaczenie.

- Etyka w życiu codziennym: zadawanie pytań. Dokonywanie wyborów. Nawyki i zwyczaje.
- Normy: normy etyczne i prawo.
- Czym jest wartość? Obiektywizm wartości. Życiowe wybory między wartościami.

2. Poznawanie siebie, dostrzeganie cech indywidualnych własnych i najbliższych osób.

- Poznawanie samego siebie: opisywanie postaci. Tożsamość.
- Zagadnienie tego, kim jesteśmy. Jak oceniają nas inni i na jakiej podstawie. Jak

ważne jest imię. Co to znaczy „być sobą”?

- „Jak być sobą?”. Waga poznania samego siebie.

3. Wyjaśnianie prawdziwego znaczenia własnych zachowań oraz ich przyczyn i konsekwencji.

- Konsekwencje. Stawianie warunków. Wyrządzanie krzywdy i jej doznawanie.

Etyczny wybór.

- Kłamstwo i prawda. Wydawanie sądów. Czy dobro i zło zależą od sytuacji? Pojęcia:

dobra, odwagi, bohaterstwa. Moralność jako coś, co musimy wydobyć z siebie.

- Dlaczego postępuję w jakiś sposób? Nasze zachowanie wobec kogoś. Poczucie winy, lekceważenie,

4. Człowiek jako osoba, godność człowieka.

- Człowieczeństwo: próba zdefiniowania człowieka. Natura człowieka.
- Rozważania o śmierci: dzieci chore i najbliżsi, śmierć w mediach i filmach. Oswajanie się ze śmiercią bliskich osób. W jakim sensie śmierć czyni nas istotami ludzkimi?
- Miłość: moc miłości. Potrzeba miłości. Miłość w literaturze i sztuce. Rodzaje miłości.
- Prawda: różne znaczenia słowa „prawda”. Zdania prawdziwe. Paradoksy i zagadki związane z prawdą.
- Tolerancja: inność w grupie. Pozytywny ideał tolerancji. My i nietolerancja.

Tolerancja a obojętność.

- Zło: istnienie zła. Pojęcie zła moralnego. Szukanie usprawiedliwień. Niezawinione cierpienie.

5. Przyjmowanie odpowiedzialności za siebie.

- Odpowiedzialność: różne rodzaje odpowiedzialności. Sumienie. Granice odpowiedzialności.

6. Prawa i obowiązki, zasady i reguły postępowania, w tym także w ruchu drogowym.

- Lista praw i obowiązków (szkolne, prawa człowieka i dziecka, prawo karne, ruch drogowy, dekalog, obowiązki domowe)
- Prawa a zasady.
- Szczegółowe prawa,
- Prawa: znaczenie posiadania prawa do czegoś. Różne sposoby walki o prawa. Lista praw powszechnych – Konwencja Praw Dziecka, Deklaracja Praw Człowieka.

7. Uczestnictwo w grupie, porozumiewanie się z innymi.

- Klimat grupowy. Sposoby przedstawiania się. Wyrażanie swoich uczuć. Symbolika grupy.
- Porozumiewanie się. Wymiana myśli. Aktywne słuchanie. Komunikowanie się. Język niewerbalny.
- Asertywność.
- Współdziałanie. Wspólne budowanie i opowiadanie.

8. Wolność i jej różne rozumienie, autorytety i wzory osobowe.

- Wybór wzorców moralnych – kryteria.
- Lista autorytetów, wzorców – osoby publiczne, z najbliższego otoczenia, z filmu lub literatury.
- Autorytet: pojęcie autorytetu. Autorytet moralny i religijny. Potrzeba autorytetu.

Krytyka.

- Wolność: wolność jako wartość. Niewolnictwo. Wolna wola. Wolność jako istota człowieczeństwa. Ograniczenia wolności.

9. Praca i jej wartość dla człowieka.

10. W świecie wartości: pokój, szacunek, szczęście, pokora, uczciwość, prostota, jedność.

11. Uzasadnianie opinii, wydawanie sądów, kryteria ocen, między innymi w odniesieniu do zjawisk społecznych na poziomie małej grupy, społeczności szkolnej i społeczności lokalnej.

- Wątpienie jako metoda poznawcza.
- Uzasadnianie przekonań: konieczność uzasadniania. Sposoby uzasadniania swoich poglądów lub działań.

12. Problematyka wybranych zagadnień bioetycznych i związanych z ochroną środowiska.

- Przyroda i jej znaczenie dla człowieka: stosunek człowieka do przyrody. Ochrona przyrody i jej konieczność. Relacje człowiek - zwierzęta. Postępowanie człowieka wobec zwierząt.

Procedury osiągnięcia celów

Różne formy ekspresji Formy pracy ucznia – rodzaje ćwiczeń i kształtowane umiejętności

Słowna

- Uczeń próbuje określać cechy charakteru bohaterów wykorzystywanych utworów literackich
- Ocenia ich postępowanie według racjonalnych kryteriów.
- Uzasadnia swoje sądy.
- Odróżnia w tekście treści humorystyczne od poważnych, wymagających przemyślenia.
- Wyodrębnia sedno wysłuchanego opowiadania, określa główny problem.
- Czyta teksty ze zrozumieniem zawartych w nich problemów moralnych.
- Bierze udział w recytacjach i inscenizacjach na podstawie omawianych utworów.
- Tworzy własne teksty.
- Wysłuchuje relacji i poglądów innych osób.
- Ocenia różne zjawiska związane z rozwojem techniki, stara się dostrzec ich możliwe konsekwencje (telewizja, Internet itp.)

Plastyczna

- Uczeń dostrzega związki między ekspresją słowną a plastyczną, np. karykatura wyrażona słownie i za pomocą rysunku.
- Uczeń ilustruje poznane czy przeżyte sytuacje.
- Bierze udział w organizowaniu wystaw.
- Wykonuje ilustracje do własnych tekstów..
- Wyrabia w sobie wrażliwość na piękno.

Gest, ruch, mimika

- Uczeń wyraża emocje, uczucia, stany za pomocą „języka ciała”.
- Odczytuje stany innych osób na podstawie ich ruchów, min.
- Potrafi „pokazać”, jak zmienić, naprawić jakąś sytuację.
- Inscenizuje różne scenki wraz z koleżankami i kolegami, posługując się pantomimą.

Ocenianie:

Ocenianiu podlega:

- aktywne uczestniczenie w lekcji,
- wypowiedzi ustne,
- wypowiedzi pisemne,
- przygotowanie materiałów do lekcji,
- przygotowanie argumentów do dyskusji,
- prowadzenie zeszytu,
- prace domowe,
- sprawdziany,
- prezentacje,
- prace dodatkowe.

Celujący:

- wzorowe prowadzenie zeszytu,
- aktywny udział we wszystkich lekcjach,
- posługiwanie się ze zrozumieniem elementarnymi pojęciami z zakresu etyki,
- systematyczne przygotowanie do lekcji,
- podejmowanie zadań dodatkowych,
- samodzielne inicjowanie pewnych działań, jak na przykład zaproponowanie i opracowanie tematu związanego z omawianym zagadnieniem
- wykorzystywanie różnych źródeł informacji w celu podejmowania indywidualnych, twórczych działań na zadany temat,
- w stopniu biegłym posługiwanie się zdobytą wiedzą i umiejętnościami oraz znajdowanie rozwiązania sytuacji teoretycznych i praktycznych,
- samodzielnie wysuwanie wniosków oraz w sposób analityczny znajdowanie związków przyczynowo-skutkowych poruszanego tematu,

- wzorowe zachowanie się na lekcji i współpracuje z rówieśnikami.

Bardzo dobry:

- systematyczne przygotowanie do lekcji,
- czynny udział w zajęciach/dyskusjach,
- posługiwanie się ze zrozumieniem elementarnymi pojęciami z zakresu etyki/filozofii,
- wzorowe prowadzenie zeszytu, odrobione prace domowe.
- swobodnie operowanie słownictwem wprowadzanym i utrwalanym podczas zajęć lekcyjnych,
- opanowanie całościowo wiadomości i umiejętności w zakresie tematyki poruszanej na zajęciach,
- posługiwanie się zdobytą wiedzą i umiejętnościami oraz znajdowanie rozwiązania sytuacji teoretycznych i praktycznych,
- wzorowa zachowanie się na lekcji i współpraca z rówieśnikami

Dobry:

- systematyczne przygotowanie do lekcji,
- częsty udział w dyskusjach, rozumienie elementarnych pojęć z zakresu etyki/filozofii,
- dobrze prowadzony zeszyt,
- odrobione prace domowe,
- rozumienie sensu tematów poruszanych podczas zajęć lekcyjnych oraz wykorzystywanych tekstów literackich,
- udzielanie odpowiedzi na proste pytania całym zdaniem lub kilkoma słowami,
- stosowanie zdobytych wiadomości i umiejętności w sytuacjach praktycznych,
- właściwe zachowanie się na lekcji i współpraca z rówieśnikami.

Dostateczny:

- rozumienie omawianych zagadnień,
- sporadyczny udział w dyskusjach,
- prowadzenie zeszytu,
- w stopniu podstawowym opanowanie wiadomości i umiejętności w zakresie omawianej tematyki
- rozwiązywanie samodzielnie zadania teoretycznego i praktycznego o podstawowym stopniu trudności,

- otrzymanie wsparcia ze strony nauczyciela –wykorzystywanie w celu podniesienia swoich umiejętności oraz poszerzenia wiedzy na poruszany podczas zajęć temat,
- właściwie zachowywanie na lekcji i współpraca z rówieśnikami.

Dopuszczający:

- bierna praca na lekcji - w stopniu minimalnym opanowanie wiadomości i umiejętności w zakresie tematyki poruszanej na zajęciach,
- wykonanie najprostszyc zadań przy pomocy nauczyciela,
- rozpoczywanie, ale najczęściej nie kończenie podjętej pracy nie mieszcząc się w czasie przeznaczonym na wykonanie zadania,
- wymaganie pomocy nauczyciela –tj. dodatkowych objaśnień związanych ze zleconym zadaniem,
- nie zawsze właściwie zachowanie się na lekcji i trudności w zgodnej współpracy z rówieśnikami,

Niedostateczny:

- niespełnienie powyższych warunków, aby poprawić ocenę, uczeń powinien uzupełnić zaległe prace, zaliczyć sprawdziany lub poprosić o wyznaczenie prac dodatkowych i odrobić je w terminie ustalonym przez nauczyciela.
- niewykonanie zadań zleconych przez nauczyciela,
- niebranie czynnego udziału w zajęciach,
- nieopanowanie wiadomości i umiejętności w zakresie omawianej tematyki,
- zazwyczaj niewłaściwie zachowanie na lekcji i brak zgodnej współpracy z rówieśnikami.